

Okruhy k bakalářské státní závěrečné zkoušce

Předmět: Mezinárodní vztahy

1. Charakteristika oboru mezinárodní vztahy (MV); vymezení základních a strukturálních pojmů MV.

(Garant: Mgr. et Mgr. Pavlína Springerová, Ph.D. , Mgr. Filip Rubáček)

Historie a charakteristika oboru mezinárodní vztahy (MV); vztah MV k politologii, vymezení základních pojmů MV - národ, stát, národní zájem; strukturální pojmy (hierarchie, polarita, závislost, nezávislost, symetrie, asymetrie, centrum, periferie atd.).

- a. Smith, Steve. 2001. "Sebepojetí jednoho oboru: genealogie teorie mezinárodních vztahů." In: *Současné teorie mezinárodních vztahů*. Eds. Ken Booth a Steve Smith. Brno: Barrister & Principal, 9–46.
- b. Waisová, Šárka. 2002. *Úvod do studia mezinárodních vztahů*. Dobrá voda u Pelhřimova: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 11–34
- c. Miroslav Hroch (ed). 2003. *Pohledy na národ a nacionalismus*. Čítanka textů. Slon, Sociologické nakladatelství.
- d. Barša, Pavel. 1999. *Národní stát a etnický konflikt*. Brno, CDK, 19-33.

2. Teorie mezinárodních vztahů (MV); čtyři velké debaty.

(Garant: Mgr. et Mgr. Pavlína Springerová, Ph.D.)

Teorie MV - první debata (liberalismus, idealismus vs. realismus); základní charakteristiky druhé, třetí a čtvrté debaty. Šest zásad politického realismu Hanse Morgenthaua.

- a. Drulák, Petr. 2003. *Teorie mezinárodních vztahů*. Praha: Portál, 54-144.
- b. Morgenthau, J. Hans. 1992. *Politics among Nations. The Struggle for Power and Peace*. 6. vydání. New York: Mc Graw Hill, 3-16.
- c. Pšejja, Pavel (ed.). 2005. *Přehled teorií mezinárodních vztahů*. Brno: Mezinárodní politologický ústav, 15–144.
- d. Waisová, Šárka. 2002. *Úvod do studia mezinárodních vztahů*. Dobrá voda u Pelhřimova: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 35–77
- e. Plechanovová, Běla. 2003. *Úvod do mezinárodních vztahů*. Praha: ISE, 178-188.

3. Bezpečnostní studia – základní pojmy, koncepty a paradigmata.

(Garant: Mgr. et Mgr. Pavlína Springerová, Ph.D.)

Bezpečnostní studia (koncepty bezpečnosti - národní bezpečnost, společná bezpečnost, Kodaňská škola, koncept lidské bezpečnosti apod.)

- a. Eichler, Jan. 2004. *Mezinárodní bezpečnostní vztahy*. Praha: Oeconomica.
- b. Eichler, Jan. 2006. *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. Praha: Ministerstvo Obrany ČR – AVIS, 7–50.
- c. Waisová, Šárka. 2005. *Bezpečnost – vývoj a proměny konceptu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 18–48 a 123–148.
- d. Waisová, Šárka. 2003. *Současné otázky mezinárodní bezpečnosti*. Dobrá voda u Pelhřimova: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 11-54

4. Regionální bezpečnostní struktury.

(Garant: Mgr. et Mgr. Pavlína Springerová, Ph.D.)

Regionální bezpečnostní struktury (regionální konfliktní komplex, kolektivní obrana, kolektivní bezpečnost, koncert, společná bezpečnost, jednotná bezpečnost, kooperativní bezpečnost, neutralita a nezúčastněnost).

- a. Baňouch, Hynek a Fedorko, Martin, eds. 2001. *Mezinárodní organizace*. Brno: MPÚ, 169–189.
- b. Romancov, Michal, Romancovová, Eva. 2002. *Evropské politické a ekonomické instituce*. Praha: Eurolex Bohemia, 43–80, 109–128.
- c. Waisová, Šárka. 2003. Současné otázky mezinárodní bezpečnosti. Dobrá voda u Pelhřimova: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 74–90
- d. Potočný, Miroslav. 1998. "Má trvalá neutralita v Evropě budoucnost? Smysl neutrality v dnešní Evropě." *Mezinárodní politika* 22, č. 12, 26-27.
- e. Šturma, Pavel. 1998. "Posouzení smyslu neutrality v Evropě (obecný přehled vývoje trvalé neutrality na pozadí porovnání příkladu Švýcarska a Rakouska)." *Právník* 137, č. 7, 561-587.

5. Mezinárodní organizace. Univerzální, partikulární a regionální mezinárodní organizace. Regionální bezpečnostní organizace.

(Garant: Mgr. et Mgr. Pavlína Springerová, Ph.D.)

Mezinárodní organizace (definice, klasifikace, role, funkce a typologie). Struktura a role univerzálních (OSN, IMF, OECD, WB, WTO), partikulárních a regionálních mezinárodních organizací (EU, NATO, OPEC, RE, ASEAN, NAFTA, AU) v MV.

- a. Baňouch, Hynek a Fedorko, Martin, eds. 2001. *Mezinárodní organizace*. Brno: MPÚ.
- b. Waisová, Šárka. 2003. *Mezinárodní organizace a režimy*. Praha: Eurolex Bohemia, 19-81.
- c. Waisová, Šárka. 2003. *Současné otázky mezinárodní bezpečnosti*. Dobrá voda u Pelhřimova: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 107–116.
- d. Waisová, Šárka. 2002. *Úvod do studia mezinárodních vztahů*. Dobrá voda u Pelhřimova: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 97–128
- e. Eichler, Jan. 2006. *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. Praha: Ministerstvo Obrany ČR – AVIS, 233-260.
- f. Kortusová, Pavla. 2002. "Stálí členové a reforma rady bezpečnosti OSN." *Mezinárodní politika* 26, č. 9, 9-11.
- g. Bílková, Veronika, Kortusová, Pavla. 2006. "Reforma OSN se nekoná?" *Mezinárodní politika* 30, č. 1, 25-28.
- h. Bílková, Veronika. 2005. "Komu zvoní hrana aneb co dál s Poručenskou radou OSN" *Mezinárodní politika* 29, č. 9, 16-19.
- i. Potočný, Miroslav. 2000. "Summit Milénia OSN". *Mezinárodní politika* 24, č. 6, 32-33.
- j. Jelínek, Petr. 2005. "Rozvojové cíle tisíciletí po první třetině." *Mezinárodní politika* 29, č. 9, 7-9.

6. Válka, násilí a mír v mezinárodním systému. Zbrojení, odzbrojení a kontrola zbrojení.

(Garant: Mgr. et Mgr. Pavlína Springerová, Ph.D.)

Válka, násilí a mír v mezinárodním systému (definice, klasifikace a příčiny vzniku válek, humanitární právo, specifická občanská války, otázka spravedlivé války).

- a. Krejčí, Oskar. 1997. *Mezinárodní politika*. Praha: Victoria Publishing, 188–190, , 198–200, 270–272, 272–274.

- b. Waisová, Šárka. 2003. Současné otázky mezinárodní bezpečnosti. Dobrá voda u Pelhřimova: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 55-73, 118 - 131.
- c. Snauwaert Dale T. 2004. "The Bush Doctrine and Just War Theory." The Online Journal of Peace and Conflict Resolution 6.1 Fall, 121-135. (odkaz na text viz sylabus)

7. Fázování mezinárodního systému, první systémové období.

(Garant: Mgr. et Mgr. Pavlína Springerová, Ph.D.)

Fázování mezinárodního systému - charakteristika jednotlivých fází, hlavní předěly; první systémové období - po Vestfálském míru; evropský koncert - hlavní rysy a aktéři.

- a. Skřivan, Aleš. 1999. *Evropská politika 1648-1914*. Praha: Nakladatelství Aleš Skřivan ml., 172-250.
- b. Sladkovská, Eva. 1998. „Kongresy Svaté aliance.“ *Historický obzor* 9, č. 11-12, 242-249.
- c. Knutsen, Tjorbjørn L. 2005. *Dějiny teorie mezinárodních vztahů*. Brno: Centrum strategických studií, 17-226

8. Mezinárodní vztahy mezi dvěma světovými válkami.

(Garant: Mgr. et Mgr. Pavlína Springerová, Ph.D.)

Velká válka a Versailleský systém; meziválečné období (důležité konference, krize atd.), cesta ke druhé světové válce.

- a. Knutsen, Tjorbjørn L. 2005. *Dějiny teorie mezinárodních vztahů*. Brno: Centrum strategických studií, 227-258.
- b. Keynes, Maynard John. 2004. *Ekonomické důsledky míru*. Brno: CDK, 22-38.
- c. Krumeich, Gerd. 2000. „Versailles.“ *Dějiny a současnost* 22, č. 1, 20-25.
- d. Moravcová, Dagmar, Bělina, Pavel. 1998. *Kapitoly z dějin mezinárodních vztahů 1914 - 1941*. Praha: ISE, 7-159.
- e. Nálevka, Vladimír. 2000. *Světová politika ve 20. století, díl 1*. Praha: Aleš Skřivan ml., 7-186

9. Kolonialismus a dekolonizace.

(Garant: Mgr. et Mgr. Pavlína Springerová, Ph.D.)

Základní charakteristika a etapy kolonialismu, hlavní koloniální mocnosti a jejich impéria. Proces dekolonizace, jeho průběh a nejzávažnější problémy.

- a. Klíma, Jan. 2000. „Dědictví dekolonizace aneb měl Salazar pravdu?“ *Dějiny a současnost* 22, č. 6, 43-48.
- b. Kváča, Vladimír. 2003. „Politická nestabilita v Africe, 1960-2000.“ *Mezinárodní vztahy* 38, č. 4, 47-73
- c. Ferro, Marc. 2007. *Dějiny kolonizací. Od dobývání po nezávislost 13. - 20. století*. Praha: Nakladatelství lidových novin.
- d. Romancov, Michael. 2004 (zima). "Černočerná mapa africká." *Přítomnost*, 43-45.
- e. The Berlin Conference: The General Act of Feb. 26, 1885. (odkaz na dokument viz sylabus)

10. Mezinárodní vztahy a bezpečnostní hrozby v období studené války.

(Garant: Mgr. et Mgr. Pavlína Springerová, Ph.D.)

Základní periodizace, hlavní předěly a charakteristika mezinárodních vztahů v době studené války; bezpečnostní hrozby v období studené války.

- a. Eichler, Jan. 2003. „Vyhodnocování bezpečnostních hrozeb v době studené války.“ *Historie a vojenství* 52, č. 3-4, 507-536.
- b. Eichler, Jan. 2006. *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. Praha: Ministerstvo Obrany ČR – AVIS, 51–80.
- c. Knutsen, Tjorbjørn L. 2005. *Dějiny teorie mezinárodních vztahů*. Brno: Centrum strategických studií, 259–289.
- d. Luňák, Petr. 1997. *Západ. Spojené státy a Západní Evropa ve studené válce*. Praha: Libri.
- e. Nálevka, Vladimír. 1997. *Kapitoly z dějiny studené války*. Praha.
- f. Nálevka, Vladimír. 2000. *Světová politika ve 20. století, díl 2*. Praha: Aleš Skřivan ml., 9-218.
- g. Vykoukal, Jiří, Litera, Bohuslav a Tejchman, Miroslav. 2000. *Východ. Vznik, vývoj a rozpad sovětského bloku 1944-1989*. Praha: Libri, 55-78

11. Postbipolární svět, změny bezpečnostních vztahů po skončení studené války a problematika terorismu.

(Garant: Mgr. et Mgr. Pavlína Springerová, Ph.D.)

Zásadní změny bezpečnostních vztahů po skončení studené války; charakteristika a rysy postbipolárního světa; problematika terorismu - jeho charakteristika, typologie apod.

- a. Eichler, Jan. 2004. „Globální terorismus - nejvýznamnější bezpečnostní hrozba současnosti.“ In: *Mezinárodní terorismus nový nebo starý fenomén? Devadesát let od sarajevského atentátu*. Ed. Loužek, Marek. Praha: CEP, 21-28.
- b. Eichler, Jan. 2006. *Mezinárodní bezpečnost na počátku 21. století*. Praha: Ministerstvo Obrany ČR – AVIS, s. 81–192.
- c. Gombár, Eduard. 2004. „Islám a islamistický terorismus.“ In: *Mezinárodní terorismus nový nebo starý fenomén? Devadesát let od sarajevského atentátu*. Ed. Loužek, Marek. Praha: CEP, 29-35.
- d. Knutsen, Tjorbjørn L. 2005. *Dějiny teorie mezinárodních vztahů*. Brno: Centrum strategických studií, 291–323.
- e. Robejšek, Petr. 2004. „Boj proti strukturám terorismu nemá alternativu.“ In: *Mezinárodní terorismus nový nebo starý fenomén? Devadesát let od sarajevského atentátu*. Ed. Loužek, Marek. Praha: CEP, 11-19.
- f. Waisová, Šárka. 2003. *Současné otázky mezinárodní bezpečnosti*. Dobrá voda u Pelhřimova: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 132–143
- g. Kagan, Robert. 2002. „Síla a slabost.“ *Střední Evropa* 18, zvláštní číslo, 33–57.
- h. Šedivý, Jiří. 2002. "Střet identit. Evropa a USA po 11. září." *Mezinárodní vztahy* 37, č. 4, 5-25.

12. Bezpečnostní situace na jednotlivých kontinentech.

(Garant: Mgr. et Mgr. Pavlína Springerová, Ph.D.)

Bezpečnostní situace na jednotlivých kontinentech. Hlavní problémy bezpečnosti v Asii, Latinské Americe a Africe; vztah Severu a Jihu; problematika humanitární intervence.

- a. Barša, Pavel. 2001. *Západ a islamismus. Střet civilizací, nebo dialog kultur?* Brno: CDK, 70-136.
- b. Bratková, Klára. 2004. "Dilemata humanitární intervence." *Politologická revue* 10, č. 2, 102-122.
- c. Gombár, Eduard. 2004. „Islám a islamistický terorismus.“ In: *Mezinárodní terorismus nový nebo starý fenomén? Devadesát let od sarajevského atentátu*. Ed. Loužek, Marek. Praha: CEP, 29-35.
- d. Königová, Lucie. 2001. „Teorie státní suverenity a praxe intervence.“ *Mezinárodní vztahy* 36, č. 3, 41-58.
- e. Skidmore, Thomas E, Smith, Peter. 1992. *Modern Latin America*. Oxford 1992, 344–381.
- f. Ward, John. 2004. *Latin America. Development and Conflict since 1945*. London and New York: Routledge, 58-77

